

Zálohujme!

Vyzývame Ministerstvo životného prostredia SR a Vládu SR na skoré zavedenie zálohovania nápojových PET fliaš a plechoviek.

Apríl 2019

Aktuálne pripravované zálohovanie jednorazových nápojových obalov (JNO), predovšetkým nápojových PET fliaš a plechoviek považujeme za dôležité opatrenie na zlepšenie životného prostredia, ktoré posunie Slovensko bližšie k obehovému hospodárstvu.

Prečo podporujeme zavedenie zálohovania JNO?

1. Účinné zníženie litteringu - nezákonne pohodených odpadkov v prostredí

PET fľaše a plechovky sú okolo ciest, chodníkov, v lesoch, v parkoch, na uliciach, na brehoch vodných tokov, skrátka všade, kde má prístup človek. Zo štúdie „[Analýza nezákonne pohodeného odpadu \(littering\) v SR](#)“ (CEPTA, 2005) vyplynulo, že **takmer tretinu nezákonne pohodeného odpadu tvoria nápojové PET fľaše**. Okolo analyzovaných úsekov ciest bolo nameraných priemerne **až 600 l nápojových PET fliaš na každý km**.

Zálohovanie JNO znižuje odhadzovanie nápojových obalov až **o 95 %**, čo sa zásadne prejaví na znížení znečistenia životného prostredia aj prírodných ekosystémov odpadkami.

2. Vybiera sa viac čistejšej suroviny a priblížime sa k obehovému hospodárstvu

Systémy zálohovania JNO bežne dosahujú účinnosť zberu cez 90 %, pričom napr. zálohovanie JNO v [Nemecku](#) dosahuje dlhodobo 98,5 %. Znamená to, že takmer žiadne fľaše a plechovky už nekončia mimo systému – v zmesovom odpade alebo v prírode.

Takto vyzbieraný čistý materiál umožňuje plnohodnotnú recykláciu (nie downcycling) s vysokou pridanou hodnotou, tzv. „bottle to bottle“. Neprenáša externé náklady spojené s čistením prostredia, resp. dotriedňovaním na všetkých občanov SR a otvára nové možnosti v rozvoji recyklačného priemyslu v SR.

3. Odstránenie krížového financovania triedeného zberu

Zálohovanie odкрýva nezdravé krížové financovanie triedeného zberu a vykazovanie množstiev recyklácie iných plastov prostredníctvom PET fliaš. Je potrebné, aby spolu so zavedením zálohovania došlo k spravodlivej **diferenciácii poplatkov** výrobcov do organizácii zodpovednosti výrobcov (OZV) **podľa recyklovateľnosti** obalu či výrobku. Nárast príspevkov do systému rozšírenej zodpovednosti výrobcov podľa recyklovateľnosti výrobku, resp. materiálu bude viesť k potrebnému rozvoju ekodizajnu produktov ponúkaných konečnému spotrebiteľovi a k rozvoju recyklačných kapacít v SR.

4. Skutočná cena zálohovania, spravodlivý systém

Pri zálohovaní sa uplatní spravodlivý princíp „znečisťovateľ platí“. Ak niekto chce nápoj v PET fľaši, považujeme za spravodlivé, že si priplatí približne **1 cent** (0,01€) na fľašu za prevádzku systému, ktorý zabezpečí, že obal neskončí v životnom prostredí, ale bude zrecyklovaný. Cena zálohovania JNO bude stáť spotrebiteľa **0,011 € za PET fľašu a 0,00 € za plechovku** (IEP 2018). Ešte nižšiu „nákladovosť“ zálohovania ukázali kalkulácie z Českej republiky.

Zavedením zálohovania vyčíslila štúdia IEP [4] **úspory miest a obcí na čistenie ulíc v súvislosti s podstatným znížením litteringu** (nelegálne pohodených odpadov) **na 1,2 – 2,7 mil. € ročne**.

Dnes, pri neexistencii zálohovania JNO sa externé náklady spojené so zberom a likvidáciou nezákonne pohodených obalov hradia z vrečka všetkých daňových poplatníkov, teda aj tých, čo si nápoje v PET fľašiach a plechovkách nekupujú. Tieto náklady preplácajú z verejných financií predovšetkým obce, Slovenská správa ciest, Národná diaľničná spoločnosť, alebo sú skryté v stovkách hodín práce dobrovoľníkov rôznych mimovládnych organizácií, či záujmových zväzov ako napr. rybári či poľovníci.

5. Zlepšenie evidencie nápojových obalov

Vďaka zálohovaniu bude presná evidencia nápojových obalov uvedených na trh, ako aj vyzbieraných a zrecyklovaných nápojových obalov. Slovensko tak bude konečne disponovať presnými dátami pri určovaní miery zberu, resp. zhodnocovania týchto obalov. Je to kľúčová a objektívna informácia pre monitoring systému zhodnocovania obalov, umožňujúca rast jeho efektívnosti.

6. Zálohovanie JNO nezlikviduje triedený zber v obciach a mestách SR

Triedený zber bude potrebný aj po zavedení zálohovania JNO. Nápojové PET fľaše a plechovky predstavujú odpad, ktorý je objemný a ľahký, takže zaberá veľa miesta v žltých kontajneroch. **Zálohovaním JNO sa uvoľní zberová kapacita pre iné plastové odpady**, hustota zväzaných plastov bude vyššia, znečistenie prostredia emisiami a hlukom zo zvozov nižšie. To je popri čistom životnom prostredí veľká pridaná hodnota predovšetkým pre samosprávy. Je však dôležité dosiahnuť aj adekvátne nastavenie príspevkov výrobcov na krytie všetkých nákladov spojených so zberom a zhodnotením rôznych plastových odpadov cez OZV, to dnes nemáme.

V mnohých krajinách, ktoré dnes zálohujú jednorazové nápojové obaly, triedený zber funguje bez problémov a podstatne lepšie, ako je tomu u nás napr. Švédsko, Dánsko, Fínsko, či Nemecko, Holandsko, Litva, ktoré už v súčasnosti prekračujú cieľ EÚ v recyklovateľnosti 50 %.

7. Podpora zálohovania občanmi

Prieskumom verejnej mienky v januári 2019 bolo zistené, že **viac ako 86 percent opýtaných Slovákov podporuje zálohovanie PET fliaš a plechoviek a 96 % respondentom neprekáža, ak pri kúpe nápoja zaplatia zálohu**, ktorá sa im vráti pri spätnom odovzdaní fľaše či plechovky.

Podobne dopadol prieskum aj v susednej Českej republike, kde zavedenie zálohovania PET fliaš by uvítalo 83 % Čechov a zálohovanie nápojových plechoviek 76 % respondentov.

8. Dobre fungujúci systém zálohovania potrebuje aktívnu účasť všetkých

Najväčší výrobca minerálnych vôd v strednej Európe na konferencii „Zálohujme?“, ktorá sa konala 22.01.2019 v Prahe verejne deklaroval podporu zálohovania JNO v ČR a prehlásil, uvedomujúc si zodpovednosť za svoje jednorazové nápojové obaly, že keďže sú spoluzodpovední za problém znečistenia životného prostredia ich obalmi, majú právo určiť, ako tento problém vyriešiť. Preto chcú byť pri nastavovaní systému zálohovania. Okrem zníženia litteringu im zálohovanie umožní podnikat' v súlade s princípmi obehového hospodárstva. Už teraz vyrábajú PET nápojové fľaše s 50 % podielom recyklovaného PET (rPET), vďaka zálohovaniu budú môcť tento podiel ešte zvýšiť, keďže na trhu bude viac kvalitného rPET vhodného pre nápojové obaly. Podpora zálohovania JNO je zrejmá aj z ich webovej stránky.

Veríme, že slovenskí výrobcovia po vzore svojich českých kolegov konečne pochopia nevyhnutnosť zavedenia zálohovania JNO a v zmysle navrhovaného zákona v spolupráci s MŽP SR vytvoria dobre fungujúci zálohový systém pre nápojové PET fľaše a plechovky.

Katalyzátorom úsilia MŽP zaviesť zálohovanie JNO je [smernica EÚ](#) o redukcii dopadu plastových produktov na životné prostredie schválená Európskym parlamentom [27.03.2019](#), ktorá určuje povinnosť pre členské štáty **zabezpečiť min. 90 % mieru recyklácie nápojových PET fliaš** a taktiež stanovuje obsah recyklovaného PET v PET fľašiach od r. 2025 na min. 25 %. Obe tieto povinnosti sa bez zálohovania JNO dajú len ťažko splniť. Zálohovanie nápojových plechoviek pomôže členskému štátu splniť aj cieľ smernice 94/62/ES o obaloch a odpadoch z obalov **recyklovať min. 50 % obalového hliníka**. Je na škodu, že MŽP SR čakalo až na takýto impulz z úrovně EÚ a zálohovanie JNO nezaviedlo už skôr. Na Slovensku sme mali veľké diskusie o zálohovaní JNO hlavne v r. 2005/2006, vtedy žiaľ bez politickej vôle kompetentných a úspešnej koncovky, čo nás stojí roky znečisteného prostredia a prírody.

Kontakt: Ing. Miloš Veverka, PhD., CEPTA mail: milos.veverka@inter-net.sk; mobil: 0904 417 202

Viac informácií nájdete v materiáli [„Fakty o prínosoch zálohovania jednorazových nápojových obalov na Slovensku“](#) ako aj v ďalších článkoch zverejnených na www.cepta.sk.

Výzvu podporujú:

CEPTA – Centrum pre trvaloudržateľné alternatívy, o. z. www.cepta.sk

Únia miest Slovenska, www.unia-miest.sk

Klub Slovenských Turistov, www.kst.sk

Slovenský rybársky zväz, www.srzrada.sk

Slovenská poľovnícka komora, www.polovnickakomora.sk

Slovenský poľovnícky zväz, <https://polovnictvo.sk/>

ÚNIA regionalných združení vlastníkov neštátnych lesov Slovenska

Únia regionálnych združení vlastníkov neštátnych lesov Slovenska, <http://privlesy.sk>

Agro-ekofórum – platforma mimovládnych organizácií presadzujúcich trvalodržateľné poľnohospodárstvo, lesníctvo a rozvoj vidieka. Združuje organizácie ako napr. : Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko, Greenpeace, Ochrana dravcov na Slovensku, Centrum environmentálnych aktivít, Živica, [Alter Nativa o. z.](#), Agrokruh ..., <http://www.cepta.sk/index.php/sk/agro-eko-forum>;

VIDIECKY PARLAMENT NA SLOVENSKU

Vidiecky parlament na Slovensku, www.vipa.sk

EKOTREND - zväz ekologického poľnohospodárstva, www.ecotrend.sk

Priatelia Zeme SPZ

Priatelia Zeme – SPZ, o. z., www.priateliazeme.sk/spz/

OZ TATRY, <http://www.ekoforum.sk/o-nas/clenovia/obcianske-zdruzenie-tatry>

INŠTITÚT CIRKULÁRNEJ EKONOMIKY

Inštitút cirkulárnej ekonomiky, o. z., www.incienc.sk

LIPA LIPTOVSKÍ AKTIVISTI celovečerné združenie

LIPA - Liptovskí aktivisti, o.z., <https://sk-sk.facebook.com/lipa.oz/>

Združenie Slatinka, www.slatinka.sk